

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Madis Timpson
Riigikogu õiguskomisjon
oiguskomisjon@riigikogu.ee

Meie 10.10.2025 nr 8-1/8248-1

Muudatusettepanek (656 SE)

Lugupeetud õiguskomisjoni esimees

Riigikogu menetluses on karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse (karistusõiguslik jurisdiktsioon ja merealuse taristu lõhkumine) eelnõu 656 SE. Justiits- ja Digiministeerium palub eelnõu muuta ja täiendada vastavalt käesolevas kirjas esitatud ettepanekutele.

Eelnõu § 1 täiendatakse uue punktiga 4, muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„4) Karistusseadustiku § 149 lg 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Matus- või muu surnu mälestamise tseremoonia takistamise, samuti hua või muu viimseks puhkepaigaks tunnistatud koha või surnule püstitatud mälestusmärgi rüüstamise või viimse puhkepaiga puutumatus rikkumise, sealhulgas sukeldumise ja vrakist või merepõhjast laevahuku ohvrite või vara ülestoomise eesmärgil toimuva muu tegevuse eest, samuti nimetatud kohtadest eseme varguse eest –

karistatakse rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega.“;

Selgitus:

Muudatusettepanek on peamiselt ajendatud faktist, et 1995. augustis jõustus Eesti Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi vaheline kokkulepe¹ reisiparvlaev „Estonia“ kohta, mille artikli 4 lõike 1 kohaselt kohustuvad lepingupooled vastavalt oma siseriiklikule korrale kehtestama seadused, mille eesmärgiks on viimase puhkepaiga rahu häiriva mis tahes tegevuse, eelkõige sukeldumise või muu vrakist või merepõhjast laevahukuohvrite või vara ülestoomise eesmärgil toimuva tegevuse tunnistamine kuriteoks. Sama artikli teise lõike kohaselt kohustuvad lepingupooled nägema ette

¹ [Eesti Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi vaheline kokkulepe reisiparvlaev «Estonia» kohta– Riigi Teataja](#)

võimaluse kohaldada käesoleva artikli 1. lõikes nimetatud kuriteo toimepanemise eest vabadusekaotust.

Kuigi 2002. aasta septembrini kehtinud kriminaalkoodeksis², mis on täna kehtiva karistusseadustiku (KarS) eellane, olid sellised teoalternatiivid selgelt nimetatud §-s 199, puuduvad need KarS-i hauarahu ja surnute mälestust kaitsvast §-st 149. Välislepinguga võetud kohustuse täitmiseks täiendatakse viidatud KarS-i sätet.

Muudatusettepanekuga ei laiendata normiga kaitstavate objektide ringi, kuna ka kehtiv KarS § 149 kaitseb (lisaks mälestustseremoonia takistamisele) rüüstamise ja varguste eest haudu, muid viimseks puhkepaigaks tunnistatud kohti ning surnule püstitatud mälestusmärke. Hauana tuleb mõista kalmistul või mujal (maismaal) asuvat piiritletud ala, kuhu on maetud üks või mitu inimest. Muu viimseks puhkepaigaks tunnistatud kohana tuleb aga mõista paika, mis on selleks tunnistatud õigusaktiga (ja mis ei ole haud). Eelnev tähendab ühelt poolt seda, et muuks puhkepaigaks tuleb (juba) kehtiva õiguse kohaselt lugeda ka reisiparvlaeva „Estonia“ vrakki ja muid kohti, mis tulevikus eraldi õigusaktiga sellise staatuse omandavad. Teisalt tähendab eelnev, et hauarahu kaitse sättega pole kaitstud mitte igasugune laevavrakk või muu taoline sündmuspaik ning nt sukeldumispiirangu laiendamine hauarahu kaitse tagamiseks vajab eraldi sellekohast õiguslikku otsustust.

Nagu eelnevalt märgitud, ei laiendata eelnõuga kaitstavate objektide ringi. Küll aga laieneb muudatuse tagajärjel koosseisualternatiivide ring. Võrreldes kehtiva KarS §-ga 149 lisatakse paragrahvi hauarahu kaitse objektide puutumatus rikkumise, sealhulgas sukeldumise, samuti vrakist või merepõhjast laevahuku ohvrite või vara ülestoomise eesmärgil toimuva muu tegevuse alternatiivid. Oluline on siinkohal märkida, et koosseisupäraste tegude karistatavuse võivad välistada õigusvastasust välistavad asjaolud, eelkõige vastava õigustuse tulenemine mingist eriseadusest või muust õigusaktist³. Eelnev tähendab näiteks seda, et õigusvastase teona ei saa käsitada hiljutisi vrakikere uuringuid, mis toimusid Eesti, Soome ja Rootsi valitsuste teadmisel ja nõusolekul. Samuti võivad õigusvastasust välistavad asjaolud tuleneda mõnest siduvast välislepingust. Näiteks on tegu õigusvastasust välistava asjaoluga juhtudel, mil vraki juurde sukeldumine on vajalik selleks, et võtta meetmeid vraki kaitsmiseks või vrakist põhjustatud merekeskkonna saastuse ärahoidmiseks (vt eelviidatud kokkuleppe art 4 lg 3).

Veel tuleb eelnõukohase KarS § 149 rakendamisel arvestada, et kuna „Estonia“ vrakk asub Soome majandusvööndis⁴, on Eesti jurisdiktsioon seal toime pandud teo üle piiratud. Kõne alla võib tulla Eesti karistusõiguse kohaldamine eelkõige läbi karistusseadusliku isikupõhimõtte (vt KarS § 7).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

² Vt lähemalt: [Kriminaalkoodeks–Riigi Teataja](#)

³ KarS § 27 kohaselt on õigusvastane tegu, mis „vastab seaduses sätestatud süüteokoosseisule ja mille õigusvastasus ei ole välistatud käesoleva seadustiku, muu seaduse, rahvusvahelise konventsiooni või rahvusvahelise tavaga.“

⁴ [Dokfilmi tegijad väidavad Estonia keres olevat suure augu | Eesti | ERR](#)